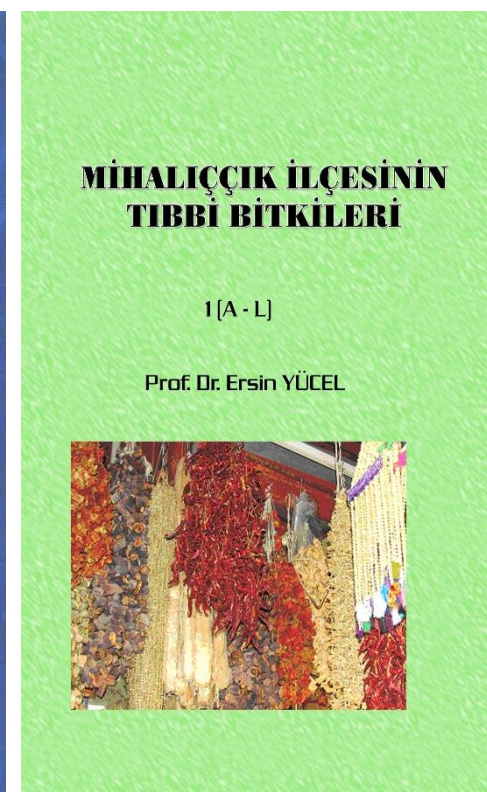
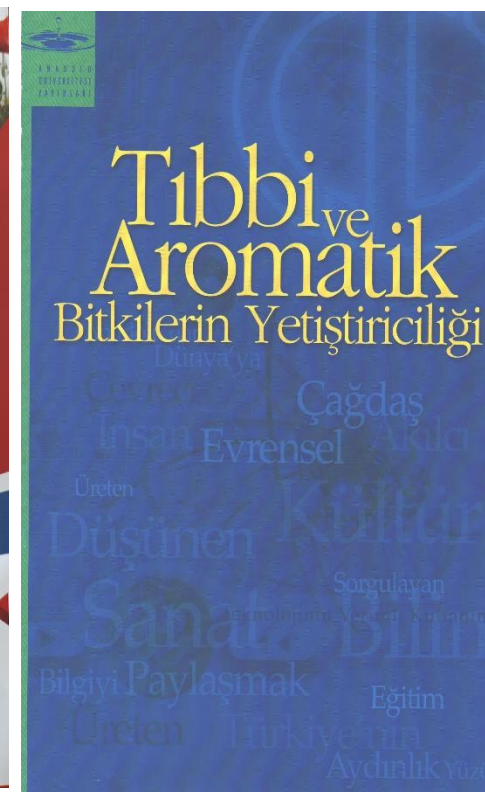
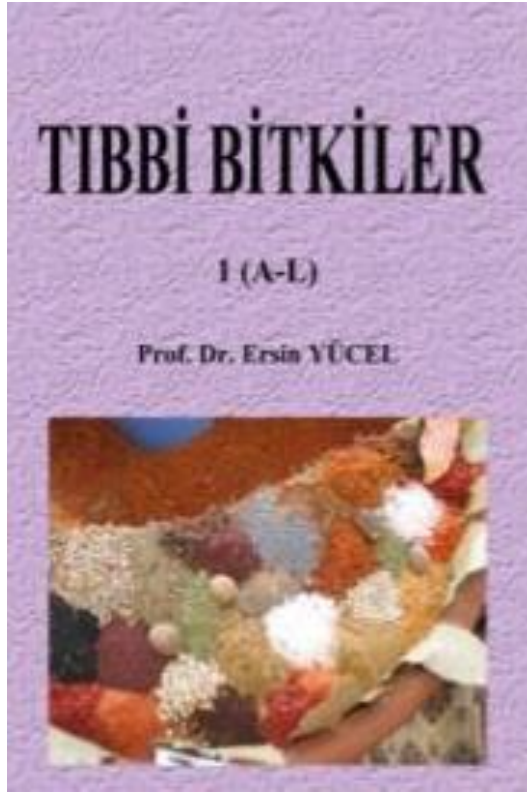
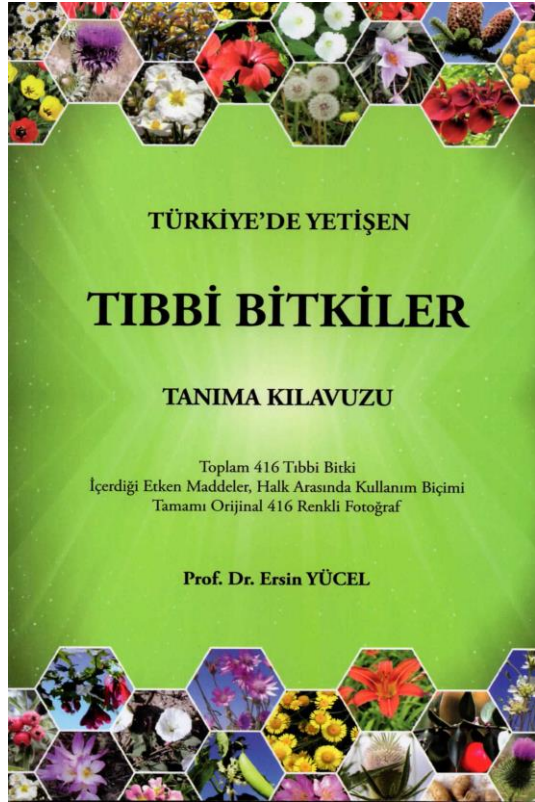

TIBBİ BİTKİLER

(BİY 369 Tıbbi Bitkiler 2+0)

Prof. Dr. Ersin YÜCEL
Eskişehir Teknik Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü
www.biodicon.com
www.ersinyucel.com.tr

Parazitlerin insan vücuduna giriş yolları:

1-Ağız: Özellikle bağırsak parazitlerinin giriş yolu ağızdır. Bunların dışında çeşitli doku ve organlarda yerleşenlerde bu yollarla vücuda girmektedirler. (Örnek *Toxoplasma gondii*)

2-Deri: Bazı parazitlerin infektif dönemleri direkt olarak deriden girebildikleri gibi, diğerleride kan emen eklem bacaklılar aracılığı ile bu yoldan girerler. Birinciye *Schistosomalar* örnek olarak verilirken diğerine sıtma parazitleri örnek olarak verilebilir.

3-Solunum yolu: Vücuda temel giriş yolu ağız olan bazı parazitlerin infektif dönemleri solunum yolundanda girebilir. Örnek olarak *Enterobius vermicularis* verilebilir.

4-Plasenta yolu ile anneden bebeğe geçiş: Bazı parazitler plasentadan geçerek cenine ulaşabilmektedir. *Toxoplasma gondii* gibi

5-Ürogenital yoldan bulaşma: Bu tip bulaşma daha çok cinsel ilişki ile olmaktadır. *Trichomonas vaginalis* örnek olarak verilebilir.

alışma

Parazitlerin konak üzerine etkileri:

1-Doku yada organların zedelenmesi: *Giardia*'nın emici diskleri, çengelli solucanların ağız kapsülleri, trematodların ve sestodların çekmenleri ile çengellerinin bağırsak çeperinde, *Sarcoptes scabiei*'nin ise deride oluşturduğu mekanik hasar.

2-Beslenmenin olumsuz yönde etkilenmesi: Parazitin kan emmesi, sindirilmiş besinleri vücut yüzeyinden absorpsiyonla veya ağız yolundan alması konağın eksik beslenmesine yol açar. Bazı parazitler konak için hayati önemi olan vitaminleri (örneğin B12) vücutlarında biriktirirler.

Sonuçta anemi, büyüme gelişmede gerilik, anlam yeteneğinde azalma gibi durumlar görülür.

3-Dokuları sıkıştırma, organları tıkama: Hidatik kistte kistin çok büyüyerek çevredeki hücre ve dokuları sıkıştırması, *Ascaris* ve *Taenia* erişkinlerinin bir yumak olarak bağırsağı tıkaması gibi

4-Doku ve hücrelerde irkilmelere neden olma: Parazitin kendisinin veya ürünlerinin hücrelerde veya dokularda yerleşmesi buralarda irkilmelere ve sonuçta bazı tepkilere yol açar. Çeşitli organ ve dokularda yerleşen *Schistosoma* yumurtalarının , *Trichinella spiralis* larvalarının etrafında görülen kapsül ve granülom oluşumları bunun örneğidir.

5-Eritme etkisi: Parazitin vücuda girmek sonrada dokularda ilerleyebilmek için salgıladıkları proteolitik enzimlerin etkisine bağlıdır. Çengelli solucan larvalarının deriden girebilmesi, amibin dokularda yayılması bu enzimler yardımıyla gerçekleşir.

6-Toksik etki:Bazı parazitlerin sekresyonları, metabolik artıkları konakta toksik etki yapar.

7- İmmunopatolojik olaylara neden olma

Parazitlerin veya parazitozların kaynağı:Parazitlerin tüm evreleri insan vücudunda yerleşmeye elverişli değildir. Bazı parazitlerin belli evrim dönemleri ancak toprak veya suda bir süre kalıp başkalaşım veya gelişme geçirdikten sonra insana infektif hale gelirler.

1-Toprak ve su: *Ascaris* ve *Trichiuris* yumurtaları..İçinde embriyo oluşmuş şekilde konak dışkısı ile atılan yumurtalar, toprakta uygun ısı, nem ve oksijen varlığında içlerinde larva (embriyo) oluşur. Böyle yumurtalar insanlar için infektidir. Aynı şekilde kedi dışkısı ile dış ortama çıkan *Toxoplasma gondii* ookistleri ancak toprakta belli bir süre geliştikten sonra infektif hale geçerler.

2-Parazitin infektif hallerini içeren besinler: Genellikle parazitin ara veya son konağı olduğu canlının vücut parçalarının beslenme amacıyla kullanılmasıdır. *Taenia saginata*'nın infektif şeklini içeren sığır etleri.

3- Kan emen eklem bacaklılar: Bu grup canlılar genellikle parazitin vektörüdür.

4- Paraziti barındıran evcil ve/veya yabani hayvanlar

5- Paraziti barındıran diğer bir insan, onun giysileri veya bulaştırdığı yakın çevre: İnsan vücudunu terk ederken infektif evrim döneminde bulunan parazitler için söz konusudur. *E.vermicularis*, *H.nana* gibi

6-Kişinin kendisi: Herhangi bir parazit veya parazitoz için kişinin kendisi kaynak olabilir. Kişinin kendi vücudunda bulunan bir parazitle kendini bulaştırmasına otoinfeksiyon denir.

Bulaşma

- İnsan, hayvan dışkısı
 - Ya da
- Toprakla kirlenmiş eller
- Besin maddeleri
- Sular
- GİS, deri, solunum, genital yolla bulaşabilir.

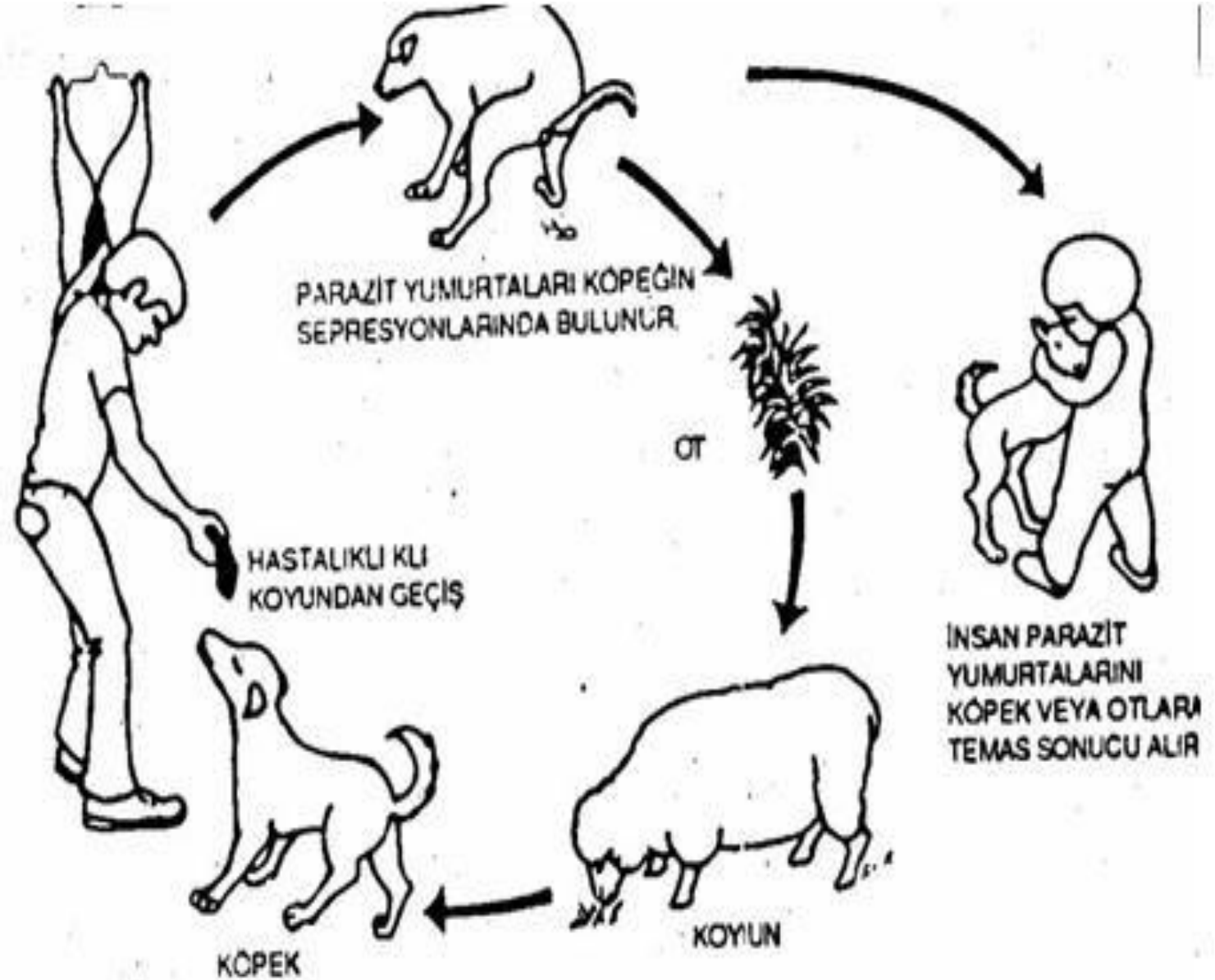
Bulaşma

- İnce barsak yerleşimi olanlar
- Kancalı kurtlar
- Ascaris
- S. stercoralis
- Trişinella
- Tenyalar
- Giardia

- Kalın barsak yerleşimi olanlar
- Enterobius vermicularis
- Trichuris trichiura
- Entamoeba histolytica

YENEN OTLARIN TEMİZLENMESİ

- A) Fiziksel temizlik
- B) Biyolojik temizlik
- C) Kimyasal temizlik

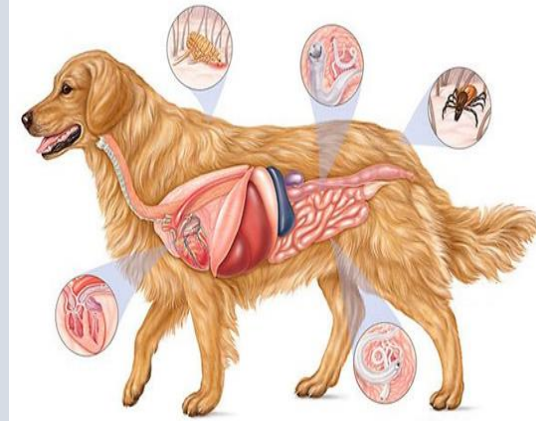
Barsak Parazitlerinin Belirtileri

- 1.Sulu İshal ve Kötü Kokulu Dışkı
- 2.Halsizlik ve Sıtma Hali
- 3.Gaz Problemleri ve Şişkinlik
- 4.Karın Ağrısı
- 5.Mide Bulantısı
- 6.Kilo Kaybı
- 7.Anal Bölgede Kaşıntı

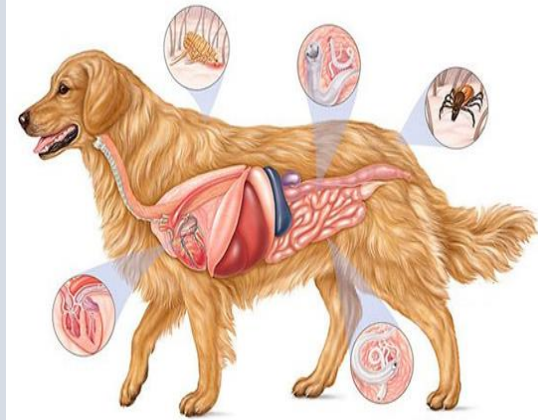
**İçinizde
metrelerce
uzunlukta
kurt olabilir**

- Kaşıntı, gece kıl kurtlarının makat etrafına yumurtalarını bırakmasından kaynaklanır. Uykusuzluk, gece korkuları, diş gıcırdatma, gece işemeleri olabilir. Bağırsak solucanı varsa karın ağrısı, karında gerginlik yapabilir.
- Eğer çok fazla miktarda ise bağırsak tıkanmasına neden olabilir. Çengelli solucan ise karın ağrısı, iştahsızlık, hazımsızlık, dolgunluk, ishal ve kansızlık yapabilir. Amipli ishallerde kaka kanlı, sümüksüdür. Karın ağrısı olur. Giardiya ise yağlı, kokulu ishallerde neden olur.

Barsak Parazitlerinin Belirtileri-- Klinik

- İshal, karın ağrısı, karında gaz ve gerginlik hissi (A.lumbricoides, T.trichiura, T.saginata, H.nana, G.lamblia)
- Kanlı mukuslu dışkılama , tenezm (E.histolytica)
- Anal kaşıntı (E.vermicularis)
- Demir eksikliği anemisi (Kancalı kurtlar, E.histolytica)
- Büyüme gelişme geriliği (Kancalı kurtlar, G.lamblia)
- Rektal prolapsus (T.trichiura)

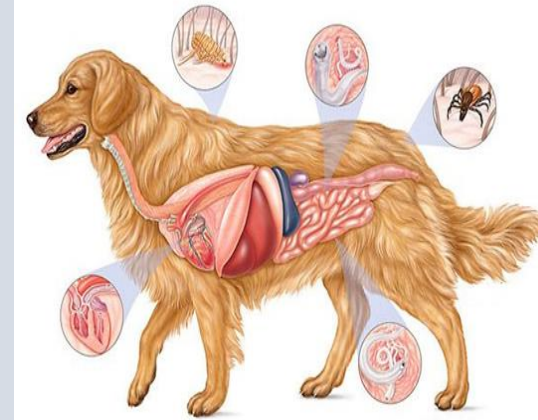
Barsak Parazitlerinin Belirtileri

- 1.Sulu İshal ve Kötü Kokulu Dışkı
- 2.Halsizlik ve Sıtma Hali
- 3.Gaz Problemleri ve Şişkinlik
- 4.Karın Ağrısı
- 5.Mide Bulantısı
- 6.Kilo Kaybı
- 7.Anal Bölgede Kaşıntı

**İçinizde
metrelerce
uzunlukta
kurt olabilir**

- Kaşıntı, gece kıl kurtlarının makat etrafına yumurtalarını bırakmasından kaynaklanır. Uykusuzluk, gece korkuları, diş gıcırdatma, gece işemeleri olabilir. Bağırsak solucanı varsa karın ağrısı, karında gerginlik yapabilir.
- Eğer çok fazla miktarda ise bağırsak tıkanmasına neden olabilir. Çengelli solucan ise karın ağrısı, iştahsızlık, hazımsızlık, dolgunluk, ishal ve kansızlık yapabilir. Amipli ishallerde kaka kanlı, sümüksüdür. Karın ağrısı olur. Giardia ise yağlı, kokulu ishallerde neden olur.

KONAKÇILAR

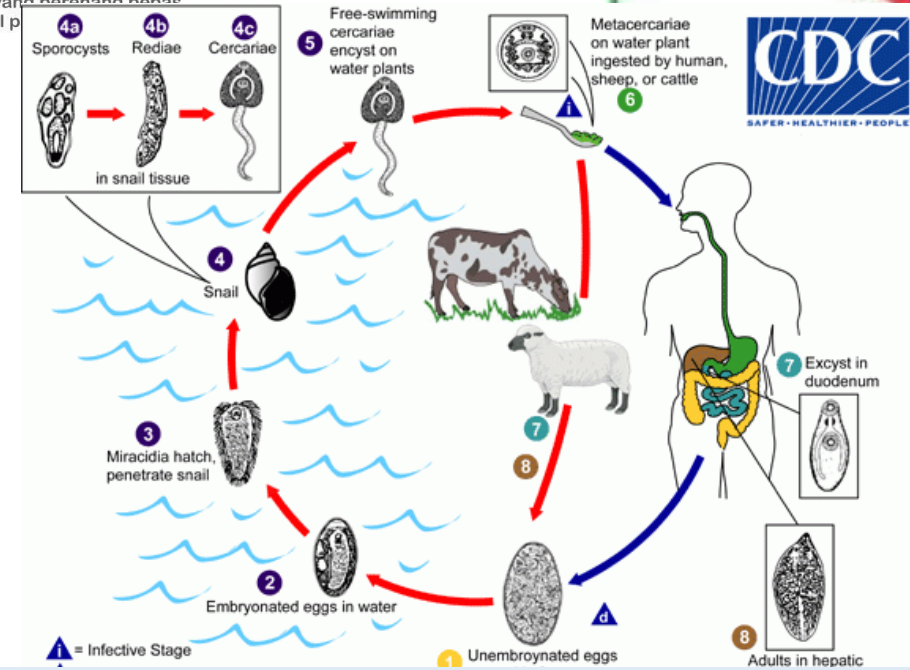
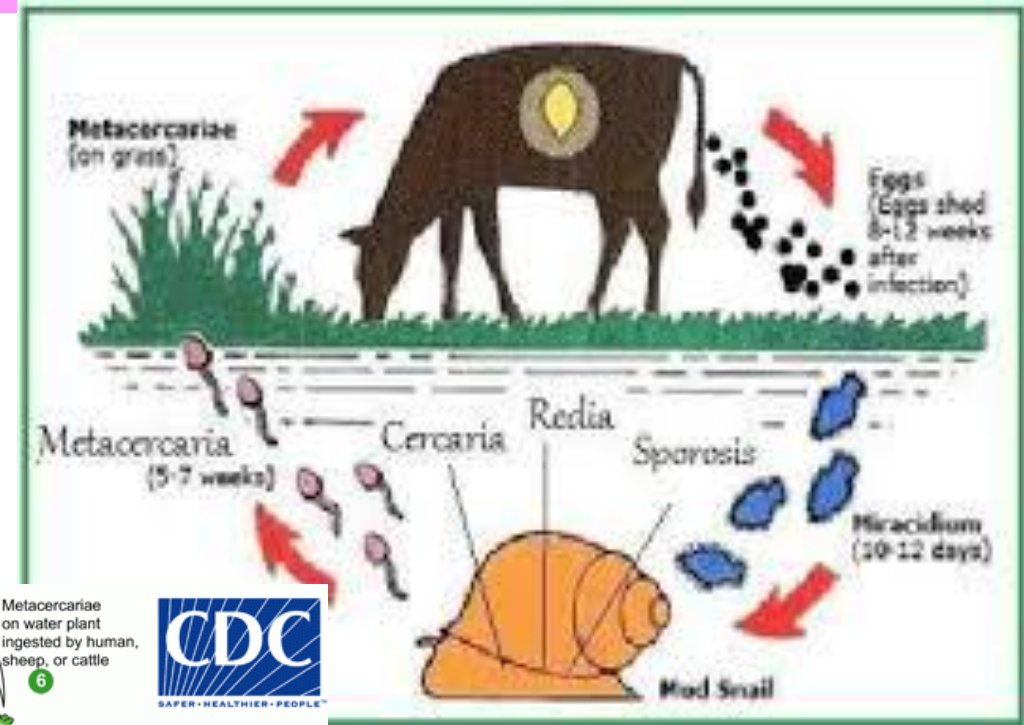
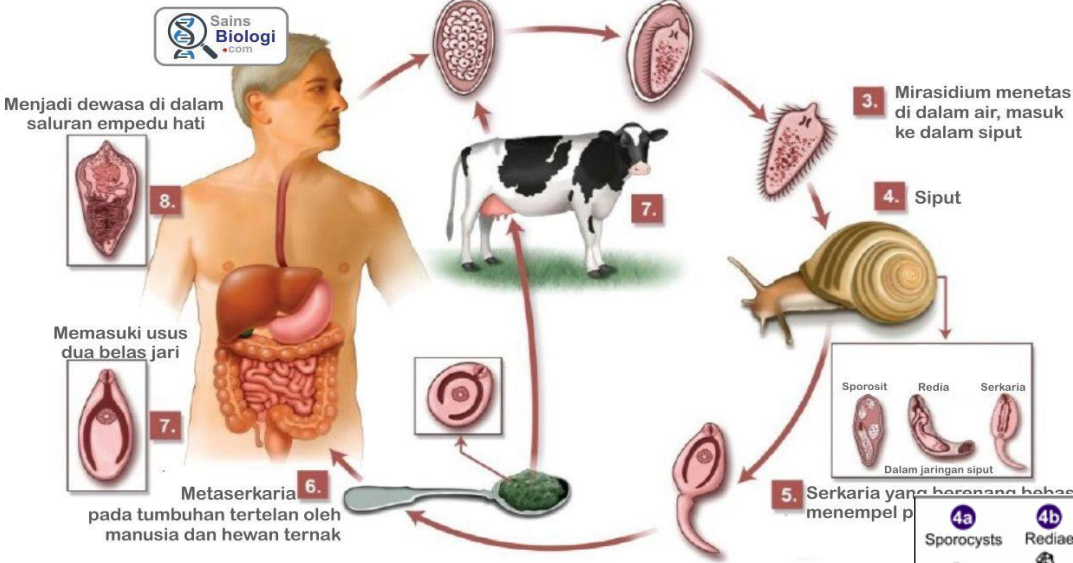
Cycle de vie de *Dipylidium caninum*

CICLO BIOLÓGICO DE ANCYLOSTOMA CANINO

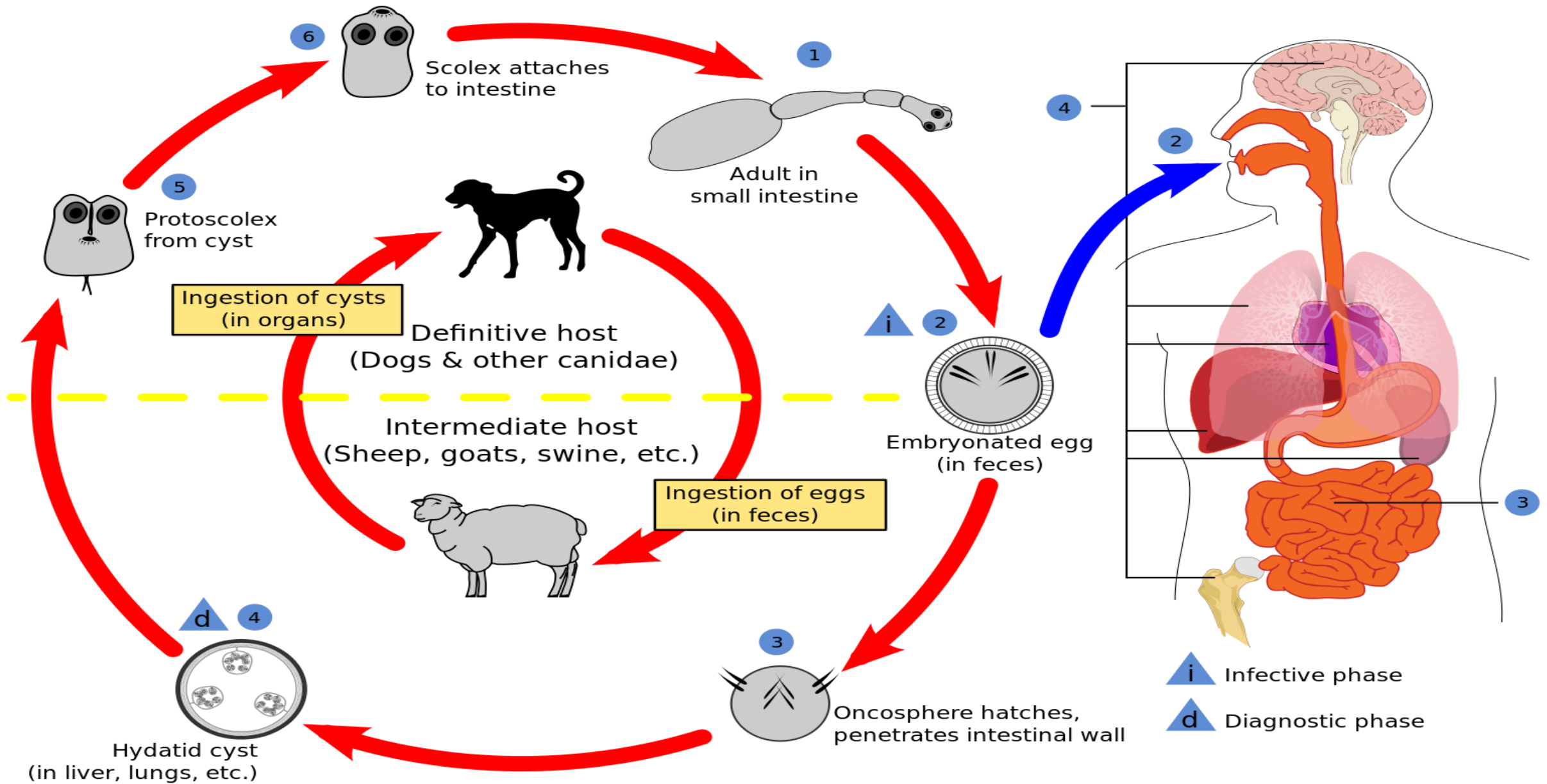

KONAKÇILAR

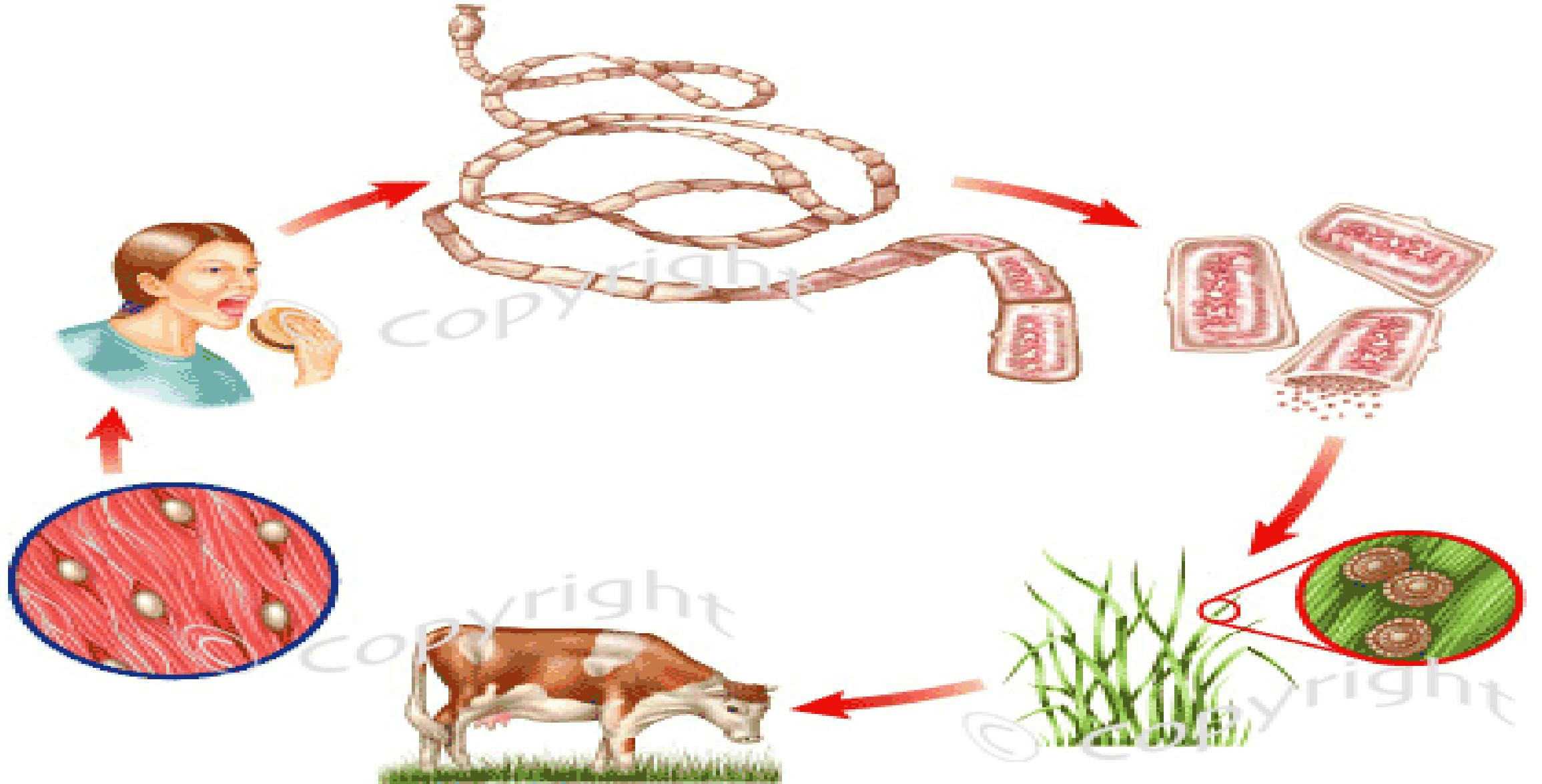
Siklus hidup *Fasciola hepatica*

KONAKÇILAR

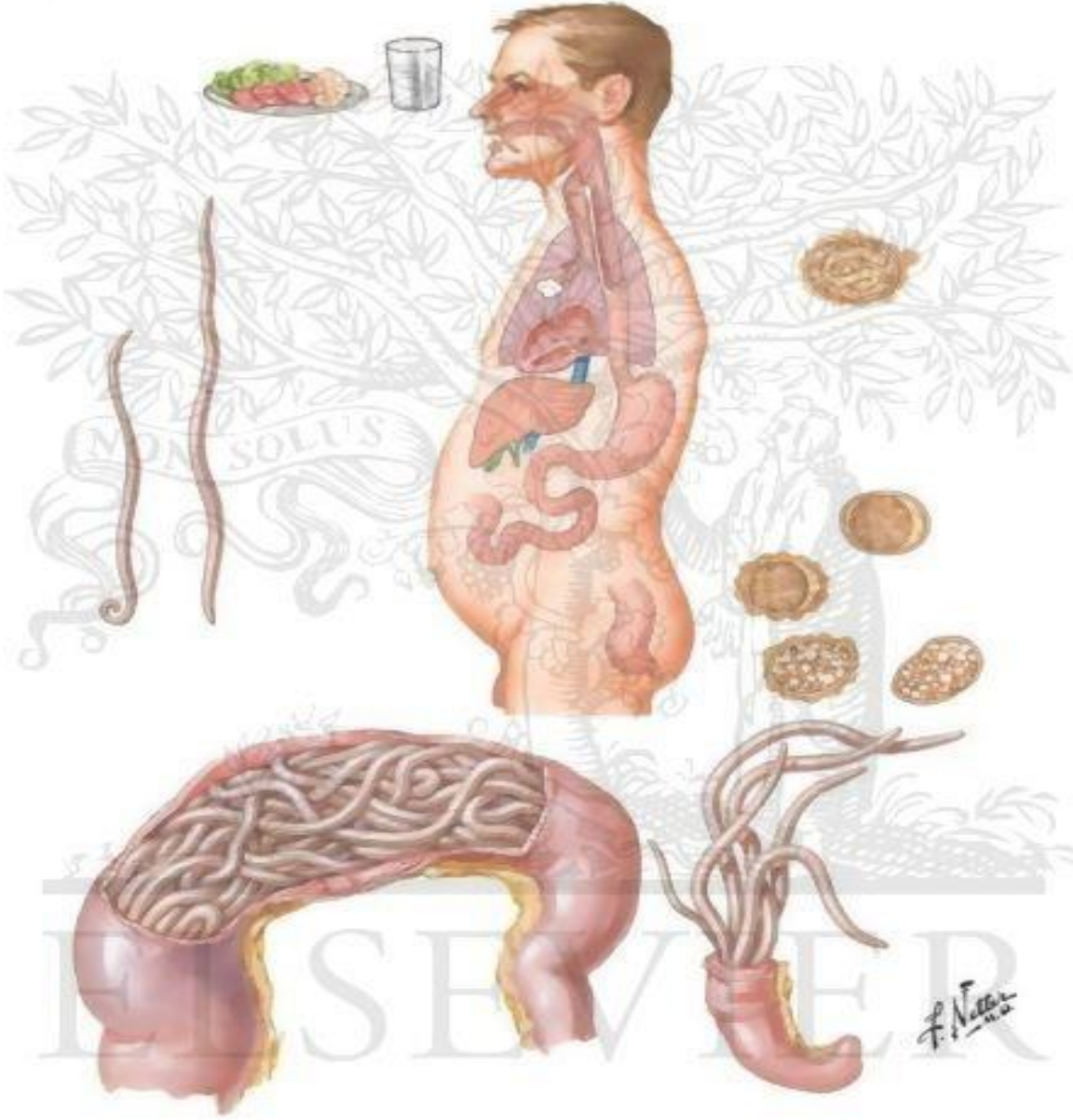
ÇİĞ ETLER

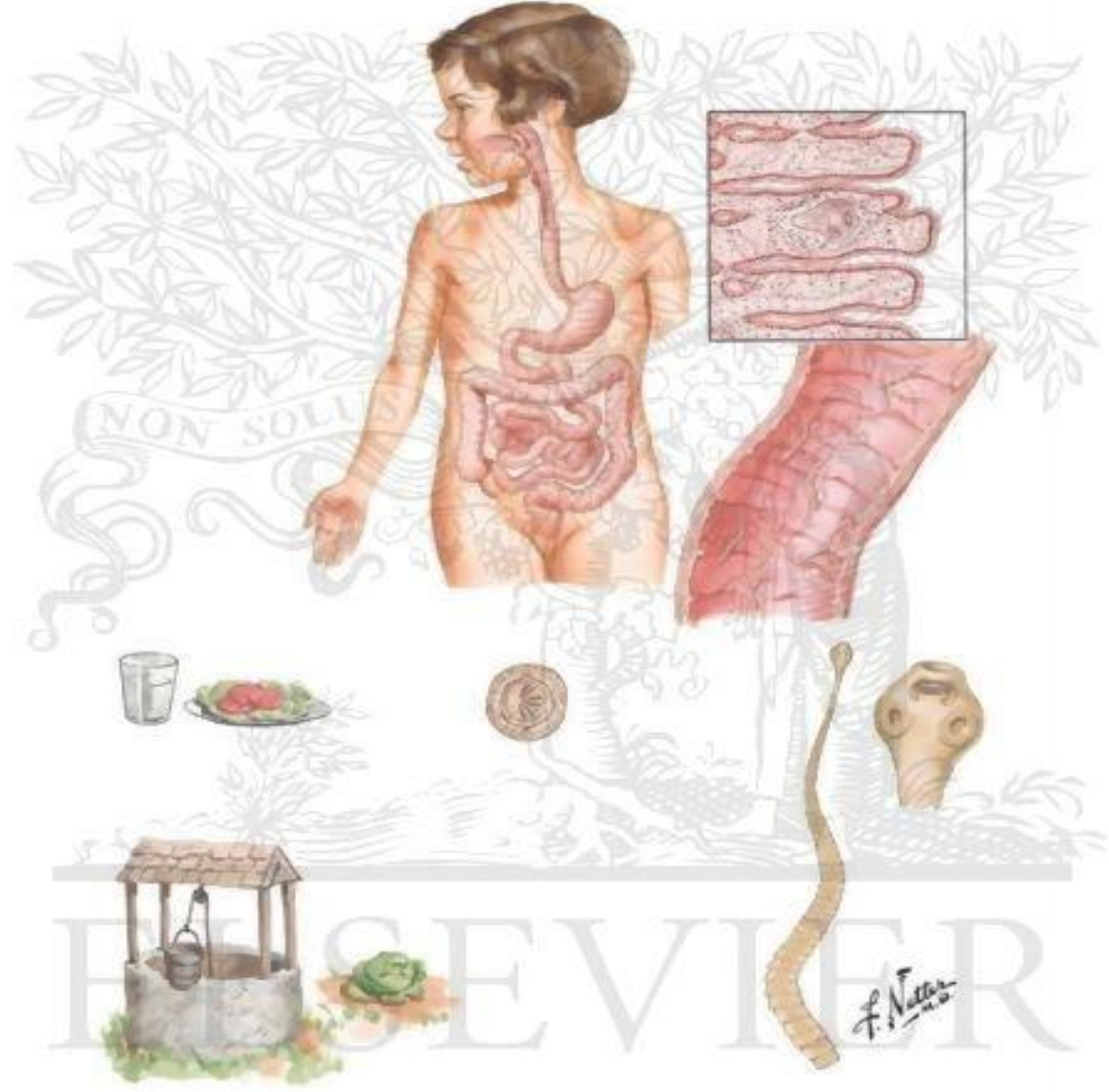
SONUÇ

SONUÇ

© ELSEVIER, INC. - NETTERIMAGES.COM

KAYNAKLAR

- Baytop T. (1999). Türkiye’de bitkiler ile tedavi, *Nobel Tıp Kitapevleri, İstanbul*.
- Demirci, F., Genç, L., Öztürk, N., Öztürk, Y., Demirci, B, Yazan, Y. (2010). Tıbbi ve aromatik bitkilerin kullanım alanları ve etiği, (Ed. Genç, L.). *Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri, Eskişehir*.
- Demirezer, Ö., Ersöz, T., Saraçoğlu, İ., Şener, B. Köroğlu, A., & Yalçın, F.(2017). “FFD Monografaları” Bitkiler ve etkileri. *Akademisyen Kitabevi*.
- Demirhan Erdemir, A. (2001). Şifalı bitkiler, doğal ilaçlarla geleneksel tedaviler. *Alfa Yayınları 928/17, İstanbul*.
- ESCOP (European Scientific Cooperative on Phytotherapy). (1997). Monographs on the medicinal uses of plant drugs. *European Scientific Cooperative on Phytotherapy*.
- Hasan Baydar, Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Bilimi ve Teknolojisi, 9. Basım, Nobel Yayınları
- <https://www.fatmagoc.com/eczaciliga-dair/perkolasyon/>
- <https://tr.wikipedia.org/wiki/Maserasyon>
- Bayram, M. (2018). Farklı Maserasyon Koşullarının Öküzgözü Şaraplarının Fenolik Bileşiklerine Etkisi. *Akademik Gıda*, 16(3), 271-281.
- Mollahaliloğlu S, Uğurlu FG, Kalaycı M, & Öztaş D. (2015). Geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarında yeni dönem. *Ankara Medical Journal*, 15, 2.
- Muslu, G. K., & Öztürk, C. (2008). Tamamlayıcı ve alternatif tedaviler ve çocuklarda kullanımı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 51(1), 62-7.
- Pamuk, A. (2008). Şifalı bitkiler ansiklopedisi. *Pamuk Yayıncılık*. İstanbul.
- Resmi Gazete. (2014). Geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamaları yönetmeliği. Resmi Gazete Sayı No:29158. (27.10.2014).
- Şengün, Y. İ., & Yücel, E. (2015). Antimicrobial properties of wild fruits. *Biological Diversity and Conservation*, 8(1) 69-77.
- Şimşek, İ., Aytekin, F., Yeşilada, E., & Yıldırım, Ş. (2002). Anadolu’da halk arasında bitkilerin kullanılış amaçları üzerinde etnobotanik bir çalışma. 14. *Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı*, 29-31
- Wang WY, Qu HB, Gong XC. [Research progress on percolation extraction process of traditional Chinese medicines]. *Zhongguo Zhong Yao Za Zhi*. 2020 Mar;45(5):1039-1046. Chinese. doi: 10.19540/j.cnki.cjcm.20191221.305. PMID: 32237443.
- WHO Monographs. (2006). World Health Organization. WHO monographs on selected medicinal plants, Vol.3, *World Health Organization Press, Spain*.
- Yücel E. (2008). Türkiye’de yetişen tıbbi bitkiler, *Cetemenler, Eskişehir*.
- Yücel, E. (2008) Mihaliçcik İlçesinin Tıbbi Bitkileri, *Cetemenler, Eskişehir*
- Yücel, E. (2010). Tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştiriciliği. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, (2101)*.
- Yücel E. (2012). Türkiye’nin çayır, mera ve ormanlarının zehirli bitkileri 1. *Arkadaş Basım, Ankara*.
- Yücel, D., & Yücel, E. (2020). Plants used in complementary medicine in the treatment of cardiovascular diseases in Turkey. *Journal of Applied Biological Sciences*, 14(1), 73-85.
- Yücel, E. (2014). Türkiye’de Yetişen Tıbbi Bitkiler Tanıma Kılavuzu. *Tür Mat San. Eskişehir*

ÖNEMLİ UYARI

Bu ders materyali çok sayıda kitap, makale ve diğer yazılı kaynaklar ile internet ortamında yer alan resim, şekil vd. materyallerden faydalanılarak hazırlanmıştır. Bu ders materyallerini yazılı basımda veya internet ortamı gibi başka dijital ortamlarda yayınlamayınız. Çünkü faydalanılan kaynakların bazıları telif ücreti gerektirebilir.

Bu bölüm ile anlaşılamayan veya sormak istediğiniz konuları portal üzerinden veya eyucel@eskisehir.edu.tr e-mail adresinden sorabilirsiniz.

Öğrenciler için hazırlanan bu ders materyali ücretsizdir, para ile satılamaz.

Prof.Dr. Ersin YÜCEL
Eskişehir Teknik Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü
www.biodicon.com
www.ersinyucel.com.tr